

С т а н о в и щ е

от професор д.ф.н. Красимир Делчев

член на научно жури съгласно Заповед № Р 33/2608 от 14.06.2018 г на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност **„професор“ на ПУ „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление „Политически науки (Теория на международните отношения)“**

В обявения в бр. 33 от 17. 04. 2018 г. на „Държавен вестник“ и на интернет-страницата на ПУ „П. Хилендарски“ конкурс за „професор“ по „Политически науки (Теория на международните отношения)“ за нуждите на катедра „Политически науки“, към Факултет „Икономически и социални науки“ като кандидат участва доцент д.н.Румен Иванов Кънчев, ръководител катедра „Политически науки“ на ПУ „П. Хилендарски“.

Представеният от доцент д.н. Р.Кънчев комплект материали за участие в конкурса на хартиен носител и в електронна форма е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ „П.Хилендарски“. Комплектът включва следните документи:

Автобиография, европейски формат; Списък научни трудове за участие в конкурса; Справка за спазване специфичните изисквания на факултет Икономически и социални науки“, ПУ „П. Хилендарски“; Анотация на основните научни трудове; Други документи

Кандидатът е приложил списък на своите по-важни научни трудове, между които 6 монографии, 7 въстпителни студии или самостоятелни глави в колективни трудове, 5 студии, 13 статии в академичния печат, 12 статии в периодичния печат.

Като експерт по въпросите на политическите науки и, в частност, на геополитиката, геостратегията и международните отношения, доц. Кънчев се формира под влиянието на два важни фактора: 1) академичната среда и нейните специфични изисквания фокусирани върху търсенето на истината – най-високия идеал на науката и 2) политическият контекст на един тежък преход от биполярен модел на световната политическа сцена към еднополярен, непосредствено след края на Студената война и след това - към система на международните отношения, гравитираща около три

глобални центъра. Очевидно, формираното от тези два фактора интелектуално и творческо развитие е резултат от влиянието на определени пространство и време, интегриращи по специфичен начин както императивите на „политическото“, така и идеалът на научната (академичната) „истина“. Посочих тази особеност, тъй като тя разкрива пред доц. Кънчев възможността за един много прецизен преглед и анализ на съвременните международни процеси, събития и тенденции, в които участвуват не само политическите приоритети, интереси и оценки за света, но и най-новите научно-теоретични постановки, свързани с анализа и деконструкцията на съвременната глобална политика.

Ще се спра накратко на двата монографични труда на доцент Кънчев „Стратегическото съперничество в началото на 21 век“ и „Стратегическата стабилност“ (2014 г.), представени за участие в конкурса, тъй като те дават много ясни, категорични и напълно достатъчни основания за формирането на становището ми относно научните достойнства на кандидата в този конкурс.

Монографията „Стратегическото съперничество в началото на 21 век“ (София, Университетско изд. „Св. Иван Рилски“, 2018 г.) е посветена на ключовия за второто десетилетие на 21 век въпрос относно структурата на световното лидерство. Централният тезис на този труд на доц. Кънчев е, че в периода след 2010-2014 г. е налице пробив в еднополярната система, установена непосредствено след Студената война и формиране на „геополитическо съперничество между три световни сили“ - САЩ, като световен лидер, Китай като втората световна икономика и РФ като втората глобална ядрена и военна сила (Глава първа, § 1 и § 2). Оттук логично следва и друга важна теза, че през следващите десетилетия глобалното съперничество ще формира нова геостратегическа структура с три глобални играча. В съответствие с тази нова геостратегическа структура на света и зараждащото се ново геополитическо съперничество между САЩ, РФ и КНР авторът дефинира три ключови зони на геополитическа нестабилност и изострено геостратегическо съперничество: Близкият Изток, Азиатско-Тихоокеанският регион и Украйна (украинско-руският конфликт, следствие от анексирането на Крим от РФ). Според него, геостратегическата игра през следващите десетилетия ще бъде за постигането на контрол върху тези три значими геополитически пространства.

Силно впечатление ми направи и другата теза на доц. Кънчев, развита в тази богата на нови идеи монография, а именно, че в контекста на новото съперничество и новата структура на нестабилност, през следващите години ще се засилва ролята на силовия фактор в международните отношения. Последното означава нова надпревара във въоръжаването и издигането на системите оръжия на много по-високо технологично ниво, което на свой ред ще генерира съвършено нов тип заплахи за мира и международните отношения. Този извод, според мен, има пряко отношение и към политиката на изграждане на националната сигурност на нашата страна, която през последните десетилетия се намира определено в незавидно състояние. Въпреки членството на страната в НАТО, Северноатлантическия алианс не може и не трябва да бъде разбран като абсолютен гарант за сигурността на страната ни. Напротив, България настойчиво следва да развива моща и капацитета на своите въоръжени сили в контекста на новите предизвикателства на глобалната политическа сцена (Виж: Глава първа и Глава пета от монографията). Доцент Кънчев е формулирал и привел теоретични доказателства за редица още нови, несрещани в литературата по проблемите на международните отношения тези, на които не е възможно в обема на настоящото „Становище“ да се спра. Не мога да пропусна обаче едно от тях - дефиницията, която монографията дава на ключовото за оценка на състоянието на международните отношения понятие „стратегически контекст“. Цитирам: „Стратегическият контекст в началото на 21 век може да бъде определен като пулсиращ между стратегическа стабилност и нестабилност. Многополярността ще усилва тази характеристика...“. Същевременно, в условията на “тенденция на международната система към многополярност, геостратегическата динамика на системата се задава от две глобални сили, тъй като всяка многополярност има едно по-динамично биполярно ядро“. Така „силово базираното двуполусно стратегическо съперничество САЩ – РФ се допълва от икономически фокусираното биполярно ядро на съперничество между САЩ и Китай“.

Допълнително достойнство на тази монография, което ми направи силно впечатление, представляват Втората, Третата и Четвъртата глави, в които авторът педантично е изследвал стратегическите потенциали и силовите възможности на трите глобални сили днес от гледна точка на техните възможности за влияние върху процесите на световната геополитическа сцена.

Моето скромно мнение е, че тази монография представлява явление в нашата геополитическа литература и в изследванията върху международните отношения. Авторът не само е обработил огромно количество литература и др. материали, но е формулирал серия от качествено нови идеи и хипотези относно политическите тенденции и процеси на глобалната политическа сцена, както и върху ролята, която през следващите десетилетия ще играят на тази сцена предимно три световни сили САЩ, РФ и КНР. Съществен теоретичен принос, според мен, е тезата на доцент Румен Кънчев, относно средата за сигурност днес, според която, след 2017-2018 г. светът навлиза в процес на преструктуриране на глобалното съперничество, установено след края на Студената война.

Втората монография „Стратегическата стабилност“ (София, Университетско издателство „Св. Иван Рилски“, 2014) представена от доц. Кънчев за участие в конкурса представлява, по същество, педантично теоретично изследване на едно от централните понятия на стратегическата теория – „стратегическа стабилност“. Авторът проследява концепциите за стратегическа стабилност през Студената война, както и в периода след края на Студената война. Специално внимание той отделя на радикалните промени, настъпили, според него, в структурата на парадигмата на Студената война след 1990 - 1991 г. Лансирането и оперативното развързване на системата за противоракетна отбрана на САЩ, (заедно с радикално новата концепция за „Незабавен глобален ядрен/конвенционален удар“) в периода след 2005 г., според него, представлява своеобразен „пробив“ в класическата парадигма на „сдържането“ (Студената война) и еволюция на парадигмата към структура, различна от структурата ѝ през Студената война. Доцент Кънчев е на мнение, че днес светът е в състояние на преход към нова парадигма на сдържане (deterrence), (Глава четвърта, Заключение). Мисля, че тази теза се оправдава както от развитието на стратегическите ядрени комплекси на РФ, така и на САЩ. Подобно на американската Глобална система за ПРО, Русия също стартира изграждането на своя система за Въздушно-космическа отбрана (ВКО), което означава, че е налице уплътняване на идеите за „сдържане“, именно посредством изграждането на качествено нов тип системи, които променят характера на самия принцип за баланс на ядрените потенциали, формулиран за първи път от Робърт Макнамара и доминирал в продължение на повече от 30 години парадигмата на Студената война. Само

отбелязвам, че и двете системи за противоракетна отбрана са изследвани в монографията от г.т. на влиянието, което генерират върху глобалната среда за сигурност.

Представените материали в конкурса за „професор“ по „Политически науки (Теория на международните отношения)“ представят доцент д.н. Румен Кънчев като изключителен експерт в сферата теорията на международните отношения, геополитиката, геостратегическия анализ и др. Изследванията му добиват допълнителна значимост в контекста на наистина много тежката и, за съжаление, усложняваща се през последните години среда за сигурност в света. Всъщност, не знаех това, но не се изненадах, когато научих, че всичките му 6 монографии са закупени и са в библиотечния фонд на редица известни световни библиотеки: Конгресната библиотека на САЩ; Виенската библиотека; библиотекта на Карловия Университет (Чехия). Мой приятел – IT инженер в Канада ме информира преди известно време, че в библиотеката на университета в Торонто, където учи неговата дъщеря, е налице пълен набор от съчинения на Румен Кънчев (самият Румен Кънчев научи този факт от мен).

В допълнение искам да посоча, че доц. д.н. Р. Кънчев е уважаван университетски преподавател, както от своите колеги, така и студентите си. Преподавал е като хон. асистент в СУ „Климент Охридски“ и в Университета за световно и национално стопанство; в НБУ и ВСУ (като доцент) и др.

Нямам критични бележки към предложените за становище материални.

След като се запознах внимателно с двете монографии и прочетох представените студии и статии за конкурса съм убеден, че доцент д.н. Румен Кънчев притежава всички необходими качества, за да му бъде присъдена академичната длъжност „професор“ в ПУ „П. Хилендарски“ по област на висше образование „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление „Политически науки (Теория на международните отношения)“. Давам убедено своята положителна оценка и препоръчам на Научното жури да изготви Доклад-предложение до Факултетния съвет на Факултет „Икономически и социални науки“ за избор на доц. д.н. Румен Кънчев на академичната длъжност „професор“ по „Политически науки (Теория на международните отношения)“.

08.08.2018 г.

Изготвил становището:

Професор д.ф.н. Красимир Делчев

